

2008-10-01

วัฏจักรจามจุรี นำมาสู่การเขียนขุยมจามจุรี

ชนพรรณ สุนทร *

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej>

Part of the [Environmental Sciences Commons](#)

Recommended Citation

สุนทร *, ชนพรรณ (2008) "วัฏจักรจามจุรี นำมาสู่การเขียนขุยมจามจุรี," *Environmental Journal*: Vol. 12: Iss. 4, Article 11.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej/vol12/iss4/11>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Environmental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

วัฏจักรจามจุรี นำมาสู่การเป็นปุ๋ยจามจุรี

ธนพรรณ สุนทร *

จามจุรีชื่อนี้คงคุ้นหูและรู้จักกันดี ต้นจามจุรีนี้ มีสเตอร์ เฮนรี่ สเลด (Mr. Henry Slade) เจ้ากรมป่าไม้คนแรกของไทย ได้นำพันธุ์จากประเทศพม่ามาปลูกในประเทศไทย ที่ทำการเขตป่าไม้ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2443 และมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Samanea saman* (Jacq.) Merr. ชื่ออาจเรียกแตกต่างกันไปตามภูมิภาค เช่น ก้ามกุ้ง ก้ามปู ฉำฉา สารสา ลำลา ลัง ตืดตุ เป็นต้น

ชาวจุฬาฯ คงเห็นภาพชินตาที่ใบจามจุรี เมล็ดจามจุรีร่วงหล่นลงสู่พื้นดิน งอกงามออกเป็นต้นอ่อน เจริญเติบโตเป็นต้นจามจุรีที่สูงใหญ่ สง่างาม แผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาเป็นที่พักพิงอิงอาศัย ได้พักผ่อนและทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งยังเป็นการสร้างระบบนิเวศที่ดีให้กับพื้นที่บริเวณนั้นตามวิถีทางธรรมชาติ ยามใดถึงเวลาที่ต้นจามจุรีมีการผลัดใบไปตามอายุชั้ย ยามนั้นใบจามจุรีจำนวนมากมายจะค่อยๆ ร่วงหล่นลงสู่พื้นดิน ทับถมกันกลั้บกลายมาเป็นปุ๋ยที่มีค่า ช่วยเพิ่มธาตุอาหารให้กับดิน และบำรุงดินให้มีความร่วนซุย ยังประโยชน์ให้กับพืช และต้นไม้อื่นๆ รวมถึง ต้นจามจุรีรุ่นใหม่ที่จะเกิดขึ้น มาทดแทนต้นเก่าๆ ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เกิดเป็นวัฏจักรของจามจุรีขึ้นมาใหม่ตราบนานเท่าอนัน เหล่านี้นับเป็นประโยชน์ที่ได้จากต้นจามจุรีทั้งสิ้น

ต้นจามจุรีเป็นไม้ยืนต้นโตเร็ว ลำต้นสูงใหญ่ มีพุ่มใบกว้าง เรือนยอดแผ่กว้างคล้ายกับร่มอันใหญ่ ให้ร่มเงาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากใบจามจุรีเป็นใบที่อยู่ชิดกัน เมื่อพระอาทิตย์ตกดินใบจะหุบเข้าหากัน ครั้นพระอาทิตย์สาดแสงในรุ่งเช้าใบจามจุรีจะคลี่ขยายแผ่ออกเพื่อรับแสงตะวัน เรือนยอดที่เต็มไปด้วยใบจามจุรีจะช่วยบดบังแสงแดด ผ่านลงสู่พื้นดินเพียงเล็กน้อย เมื่อเข้า

ไปอยู่ใต้ร่มเงาของต้นจามจุรี ร่มรื่น ร่มเย็นจนสามารถสัมผัสได้ เมื่อต้นจามจุรีได้รับน้ำฝน ความชุ่มชื้นและการผลัดใบใหม่ก็เริ่มเกิดขึ้น เจริญงอกงาม ออกดอก ออกผล เป็นฝักจามจุรี ร่วงหล่น เพาะเป็นต้นกล้าจามจุรีต้นใหม่ เจริญเติบโตอย่างแข็งแรงต่อไป เมื่อวันเวลาผ่านไปจวบจนเข้าสู่ปลายฤดูหนาว ดอกสีขาวอมชมพูชูช่อบานสะพรั่ง และใบจามจุรีนับล้านใบได้ร่วงหล่นลงสู่พื้นดินและพื้นน้ำ ใบจามจุรีที่ถูกทับถมซ้อนทับกันเป็นระยะเวลานานๆ ยังกลับมามีประโยชน์ สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก

* สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจามจุรีเป็นพืชตระกูลถั่ว จึงมีคุณสมบัติช่วยในการปรับปรุงคุณภาพของดินให้ดีขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วมีธาตุไนโตรเจนสูงถึงร้อยละ 3.25 อาจกล่าวได้ว่าธรรมชาติช่วยสิ่งมีชีวิต ทำให้เกิดความสุขสมบูรณ์ในระบบนิเวศ เกิดเป็นวัฏจักรของจามจุรีตั้งแต่กำเนิดเติบโต ร่วงโรยไปจนถึงต้นจามจุรีต้องจากไป ด้วยระยะเวลาอันยาวนานยิ่งนัก ใบจามจุรีที่ผลิใหม่แล้วร่วงหล่น จึงเป็นที่มาของการนำใบจามจุรีมาทำเป็นดินจามจุรี ซึ่งเป็นโครงการนำร่องของโครงการบริหารจัดการระบบการจัดการขยะรีไซเคิล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับวิธีทำดินจามจุรีนั้นไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก และสามารถนำไปทำได้เอง ซึ่งส่วนผสมของการผลิต ได้แก่ ใบจามจุรี มูลวัวควาย แกลบ ขี้เถ้าแกลบ ขลุมะพร้าว หนาดิน ทราายี่เปิด น้ำ EM (ผลิตเอง) ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับจากดินจามจุรี คือ ช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นดินร่วนซุยสะดวกในการไถพรวน สงวนรักษา

ความชุ่มชื้นในดินได้ดีขึ้น ทำให้การถ่ายเทอากาศในดินดี สามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้หรือไม่ใช้เลย กระตุ้นให้ธาตุอาหารพืชบางอย่างในดินที่ละลายน้ำยากให้ละลายน้ำง่ายขึ้นเป็นอาหารที่ดีของพืช ไม่เป็นอันตรายต่อดินแม้จะใช้ในปริมาณมากๆ ติดต่อกันนานๆ นอกจากนั้นยังช่วยปรับสภาพแวดล้อม เช่น กำจัดขยะมูลฝอยและวัชพืชขึ้นทั้งหลายให้หมดไป

นอกจากนี้ จามจุรียังเป็นต้นไม้ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดลำพูนด้วย ต้นจามจุรีซึ่งเป็นต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย และมีการปลูกไว้ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก กาลนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงปลูกต้นจามจุรีห้าต้น ไว้ที่หน้าหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้มีพระราชดำรัสถึงความผูกพันระหว่างชาวจุฬาฯ กับต้นจามจุรี จึงขออัญเชิญพระราชดำรัสบางส่วนให้ได้ทราบดังต่อไปนี้

“วันนี้มาปลูกต้นไม้ ไม่มาทำอะไรอย่างอื่น แต่ต้นไม้ที่สำคัญ สำคัญจริงๆ คือว่าทราบดีว่าต้นไม้ที่ชื่อว่าจามจุรี ก้ามปูนี้ก็เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยนี้ ก็ได้นำมาห้าต้น ห้าต้นนี้ได้เลี้ยงไว้ตั้งแต่เกิด คือว่าปีที่แล้วไปที่หัวหินแล้ว ก็ปลูกต้นไม้ พวกนี้ก็เกิดมาด้วย เมื่อเกิดมาแล้วก็สงสาร ก็ต้องเลี้ยง เลี้ยงจนเติบโตพอควรก็เห็นว่าโตแล้ว ควรเข้ามหาวิทยาลัยเสียที แล้วก็มีมหาวิทยาลัยที่เหมาะสมกับที่นี้ เพราะว่าเขาเอ็นดูต้นจามจุรี ก็เชื่อว่าต้นไม้ทั้งห้าต้นนี้

นิสิตทั้งหลายคงรักษาไว้ให้เติบโต ไม่ให้ล้มตาย คือต้นไม้พวกนี้ก็คงจะเป็นความสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยต่อไป เช่น ต้นก้ามปูนี้มีอยู่แล้วตั้งแต่สร้างมหาวิทยาลัย คือ ดอกก็สีชมพู แล้วก็อีกอย่างหนึ่งก็อย่าหมั่นใส่เก็นไป คือว่าถ้ามันออกดอกแล้วก็ออกฝักก็อย่ากลัวเก็นไป ตรงข้ามน่าจะเตือน คือเตือนใจว่าถึงวาระนี้เราควรจะขยันหมั่นเพียรมากขึ้น ซึ่งก็เชื่อนะ เชื่อว่าทุกคนคงหมั่นเพียรตลอดปี ไม่ใช่แค่เพียงแต่เวลาต้นไม้เตือน ก็ต้นไม้ทั้งห้าต้นนี้ก็คงอีกเป็นเวลาหลายปีอยู่ที่จะทำหน้าที่เตือนได้ เพราะว่ามันยังไม่ได้รับปริญญา อยู่หลายปีก็คงได้ปริญญาไปได้ไม่ใช่ยังใหม่ ก็ต้องพยายามรักษาฝากเอาไว้เหมือนฝากผู้ที่ท่านเลี้ยงจนโตพอควรแล้ว อย่าให้ท่านต้องเสียใจ เพราะว่าเหมือนกัน ต้นไม้ก็ตามคนก็ตาม เมื่อเลี้ยงแล้วก็รัก และเอ็นดูอยากให้ดี แล้วก็นิสิตทั้งหลายก็บอกได้ว่าก็เช่นเดียวกัน อยากให้เด็กก็เอาต้นไม้มาเตือนท่านนั่นเอง...”

จากพระราชดำรัสข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณ และความห่วงใยที่พระองค์ท่าน ทรงมีต่อชาวจุฬาฯ ให้รู้จักรัก และมีความผูกพันกับต้นจามจุรีเสมือนเป็นพี่น้องที่ต้องดูแลซึ่งกันและกันไปตลอด อาจกล่าวได้ว่า นอกจากต้นจามจุรีจะให้ร่มเงาที่ให้ความร่มเย็น ได้พักผ่อนแล้ว ส่วนต่างๆ ของต้นจามจุรียังมีประโยชน์อีกมากมายหลายด้าน เช่น ลำต้นใช้เลี้ยงครั้ง ใบและฝักจามจุรีใช้เป็นอาหารสัตว์สำหรับวัว ควาย ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เนื้อในฝักแก่ที่มีสีน้ำตาลยังสามารถใช้หมัก เพื่อผลิตเป็นแอลกอฮอล์บริสุทธิ์หรือนำฝักมาต้มแล้วดื่มแบบน้ำชาก็ได้ ดังนั้น เราจึงเล็งเห็นประโยชน์จากต้นจามจุรี โดยเฉพาะใบจามจุรีที่ร่วงหล่นเหล่านี้ สามารถทำเป็นปุ๋ยหมักให้เกิดมูลค่าขึ้นได้

ต้นจามจุรีเติบโต สง่างามอยู่ในพื้นที่แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กาลเวลาผ่านไปใบจามจุรี, กิ่งจามจุรี ร่วงหล่นสู่พื้นดิน ที่เป็นเพียงเศษใบไม้ กิ่งไม้ ดูเหมือนจะไร้ค่า แต่เมื่อใส่ใจสักนิดสนใจสักหน่อย ใบไม้, กิ่งไม้เล็กๆ ได้หวนกลับมาบำรุงรักษาต้นจามจุรี และต้นไม้อื่นๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เขียวชอุ่ม เติบโต สมบูรณ์ให้ร่มเงา ให้ความร่มเย็น ชุ่มชื้นสำหรับชาวจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ไปตลอดกาลนาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. 2544. จามจุรี [Online]. กรุงเทพมหานคร. แหล่งที่มา: <http://www.forest.go.th/private/Document/jajure.htm> [22 กันยายน 2544]
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ และพันธุ์พืช. 2544. พันธุ์ไม้มงคลพระราชทาน [Online]. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ปฏิบัติการพืชเศรษฐกิจ. แหล่งที่มา: http://www.dnp.go.th/EPAC/province_plant/lampun.htm [22 กันยายน 2544]
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2544. จามจุรี Samanea saman (Jacq.) Merr., LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE [Online]. กรุงเทพมหานคร. แหล่งที่มา: http://www.rspg.thaigov.net/plants_data/plantdat/mimosoid/ssaman_2.htm [22 กันยายน 2544]
- สุชิน ประสงค์บัณฑิต. 2549. เล่าเรื่องจามจุรี ๕ ต้น. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ตุลาคม 2549)

